

U.1988.260S

S.H.D. 8. oktober 1987 i sag S 30/1986

(Frank Poulsen, Brock, Lorenzen).

Århus kommune (adv. Mogens Skouenborg v/ adv. fm. Søren Pedersen)
mod*Polish Ocean Line (adv. Klaus Vilstrup v/ adv. fm. Peter Appel).**Almindelige emner 3 Miljøret 1.3 Søfart 2.9***Bevis for olieudslip fra skib, der lå i havn.**

Den 11. april 1984 ankom rederiet R's skib S til Århus, hvor det i de følgende dage blev losset og derefter indtog ballast. I forbindelse med, at skibet skulle forhales til anden kajplads, konstateredes forurening af olie i vandet mellem skibet og kajen. Der blev iværksat foranstaltninger med henblik på begrænsning af forureningen, og olien i havnebassinet blev oprenset af slamsuger. Det ansås, bl.a. efter foretagne undersøgelser af olieprøver, for sikkert, at S havde udledt den olie i havnebassinet, som forårsagede forureningen, og et af Århus kommune over for R rejst krav om betaling af udgiften til laboratorieundersøgelser, løn og kørsel med slamsuger m.v. blev taget til følge.

Den 11. april 1984 kl. ca. 24.00 ankom det sagsøgte, Polish Ocean Line, tilhørende skib »M/s Marian Buczek«, der måler 5.785 BRT/3.026 NRT, til Århus og blev forankret med styrbordside ved kajplads 119-121 ud for Dansk Landbrugs Grovvarerelskab (D.L.G.'s) bygningsanlæg.

I de følgende dage blev skibet losset, og det indtog derefter ballast.

I forbindelse med, at skibet den 17. april 1984 kl. ca. 23.00 skulle forhales til kajplads 123, konstateredes forurening af olie i vandet mellem skibet og kajen.

Der blev derefter straks iværksat foranstaltninger, herunder ved flydespærring, med henblik på begrænsning af forureningens udbredelse, og olien i havnebassinet, anslået til 2,5 metriske tons, blev oprenset af en slamsuger.

Af en i sagens anledning den 18. april 1984 optaget politirapport fremgår bl.a. følgende:

»- - Mellem »DLG's« bygninger ud for kaj nr. 119-121 er der placeret en brønd. Aflobet fra brønden munder ud dér, hvor skibet »Marian Buczek« havde været fortøjet, netop således at udledningen var ud for skibets midte i styrbords side, den side hvor forureningen konstateredes.

Vi besøgte brønden, men det var ikke muligt at konstatere, om oliespildet stammede derfra.

Udledningen er fra oliefyret ved »DLG« og skulle udelukkende bestå af dampspildevand.

Ved en besigtigelse af skibet konstateredes det, at der ved stævnens dybdemærke ud for 4,40 meter var en ca. 8-10 cm bred bræmme olie/tjære. Bræmmen blev bredere, jo tættere den kom midten af skibet for til sidst at fylde hele skibssiden fra ca. 6 meters dybdemærket til vandlinien. Olieforureningen havde helt klart været kraftigst midtskibs i styrbords side. Der var således ingen oliebræmme på den sidste fjerdedel af skibet i styrbords side.

På skibssiden over vandlinien var der tilsyneladende ingen udledningsmuligheder. - - -«

Marian Buczek's kaptajn Michael Bajko forklarede til politirapporten bl.a.:

»- - Han, - - - kunne ikke erkende nogen udledning af olie fra skibet, idet han var sikker på, at det ikke var hans skib, der havde udledt olie i havnebassinet.

Skibet var anløbet Århus havn den 11. april 1984 kl. 24,00, og skibet var blevet fortøjet ved kaj 119-121, hvor det havde ligget indtil i går den 17. april 1984 kl. 23,00, idet det da var blevet forhalet til en anden kaj.

Da skibet blev flyttet havde havnevæsenets folk opdaget, at der var en del olie mellem skibet og kajen.

Afhørte havde ikke på noget tidligere tidspunkt hørt om oliens tilstedeværelse, ligesom ingen andre på skibet havde bemærket noget. Afhørte havde

261

henvendt sig til maskinchefen; men denne havde heller ikke bemærket noget.

Afhørte mente derfor, at det umuligt kunne være olie som stammede fra skibet, der havde forurenset havnebassinet; men han var dog indstillet på, at der blev foretaget de fornødne undersøgelser på skibet, herunder udtagelse af prøver af indholdet af skibets tanke.

- - -

Vedrørende skibets dybgang, der måles hver dag, oplyste han, at skibets dybgang midtskibs var 6,47 meter den 11. april 1984. Skibet var efterhånden blevet losset, og den 18. april 1984 kl. 08.00 var dybgangen midtskibs 4,45 meter.

Det blev på stedet oplyst, at losningen var standset den 17. april 1984 kl. 10.00, hvorfor skibets dybgang midtskibs fra den 17. april 1984 kl. 20.00 til den 18. april 1984 kl. 08.00 var 4,45 meter.

- - -«

Skibets maskinchef Kazimierz Judka oplyste til politirapporten, »at der var tale om et lukket rørsystem tankene imellem, og at det var næsten umuligt, at olien kunne stamme fra skibet«.

Et antal prøver blev udtaget og sendt til undersøgelse på Qvist's Laboratorium, Århus, nemlig:

»- - - I opsamlet i havnen den 18.4. kl. 01.00

II DLG melasse den 18.4. kl. 03.35,

III fuel-oil setlings-tank. M/s Marian Beczek.

IV bilge water (sumpvand)

V fuel-oil DLG. - - -«

Qvist's Laboratorium udtalte herefter den 4. maj 1984:

»- - - Vedlagt fremsendes resultaterne af analysen af det opsamlede materiale i Århus havn. Det opsamlede materiale er mærket I.

En infrarød spektrofotometrisk analyse af dette materiale (opløst i tetrachlormethan) viste, at der er tale om en mineralsk olie (se bilag 1).

Prøverne II, III, IV og V er prøver, der muligvis kunne være identiske med prøve I og derfor årsag til forureningen.

Prøve II, DLG melasse, kan udelukkes, da der som nævnt er tale om en forurening af mineralsk olie, og der er i denne prøve ikke konstateret spor af mineralsk olie.

Bilag 2-3-4 viser de infrarøde spektre af prøverne III, IV og V opløst i tetrachlormethan.

Ved sammenligning af disse med prøve I's spekter ses, at de to fuelolier III og V minder mest om prøve I's spekter.

Vi har foretaget indeksberegning af de seks sammenfaldende toppe i prøve I, III og V, og ved at give den største top indekstallet 100, får man en oversigt over toppenes indbyrdes størrelsesforhold. Det er af betydning ved den endelige identifikation af den mistænkte forureningskilde.

Indeksfordeling:

Top	1	2	3	4	5	6
Prøve I	62	100	43	56	23	10
Prøve III	62	100	43	58	22	10
Prøve V	59	100	40	52	21	9

Konklusion:

Vi må ud fra de foretagne infrarøde spektrofotometriske analyser konkludere, at prøve I og III er identiske. Prøve V minder meget om de to andre, men i selve toppenes indbyrdes størrelsesfordeling afviger den dog fra de to øvrige.«

På foranledning af P & I Services, Denmark, blev der den 18. april 1984 foretaget ved en besigtigelse (survey) ved Marine Surveyor, havarieteksperter Jens Kirkegaard Kristensen, Dan-Besigt ApS, Århus.

Af besigtigelsesrapporten, der er dateret 24. maj 1984, fremgår - i dansk oversættelse - bl.a.:

»- - - Maskinrummet blev undersøgt, og der blev udtaget prøver fra tankene som følger:

Sloptanken - tank nr. 6 (pejling 1,18 m svarende til 70 m³ spildevand) max kapacitet 89,8 m³.

Brændselolieforbrugstank, dieselolieforbrugstank og 2 prøver fra spildevandet.

Det daglige forbrug af olie i henhold til maskinlogbogen konstateres at være som følger: - - - hvilket tyder på et normalt forbrug.

Bunkeropgørelsen, der er foretaget sammen med maskinchefen den 18. april 1984 kl. 10.00, gav følgende resultat: - - - Brændselolie ialt 214,848 metriske tons hvilket ligger over kvantummet ombord i henhold til maskinlogbogen.

Brændselolie ombord den 17. april 1984 kl. 20.00 i henhold til maskinlogbogen - 211.000 metriske tons

Forbrug fra den 17. til den 18. ca. 1.500 metriske tons

Brændselolie ombord i henhold til maskinlogbogen 209.500 metriske tons.

Ballasttank nr. 3 er blevet brugt som brændselolietank, men den har ikke været i brug i de sidste tre måneder.

Vi fandt, at skibets middeldybgang ved besigtigelsen var 4,25 m og olien fra forureningen på skibets styrbordsside ved en dybgang på 6,00 m og

262

derover - - - hvilket tyder på, at forureningen af havnen fandt sted før den 13. april kl. 8.00, hvor skibet middeldybgang var 5,85 m.

Skibet indtog ballast den 17. april, og, som vi fik at vide, har søventilerne ikke været i brug inden den pågældende dag, hvilket er normalt.

Qvist's Laboratorium	7.696,00 kr.
Falck's Redningskorps	5.915,50 kr.
Mellemregning/behandling på Kommunekemi	200,00 kr.
Løn og kørsel med slamsuger	4.467,52 kr.

	18.279,02 kr.
10% administration af 18.079,02 kr.	1.807,91 kr.
Moms	4.419,13 kr.

I alt	24.506,06 kr.

Sagsøgte, der bestrider, at olien hidrører fra sagsøgtes skib, har nedlagt påstand om frifindelse, subsidiært frifindelse mod betaling af et mindre beløb end det påstævnte.

Der er under domsforhandlingen afgivet forklaring af afdelingsleder Steen Jensen, maskintekniker Jan Abildgaard og havarieteksperter Jens Kirkegaard Kristensen.

Afdelingsleder Steen Jensen har forklaret, at han på Qvist's Laboratorium leder afdelingen vedrørende organisk kemi, der i vidt omfang beskæftiger sig med sager om forurening. Han har deltaget i laboratoriets undersøgelse af de i denne sag foreliggende olieprøver. Den anvendte metode - spektrofotometrisk analyse - anses for meget sikker og betegnes derfor i fagkredse som »den kemiske forbindelses fingeraftryk«. Selv om identitet næppe kan fastslås med 100% sikkerhed, anså man dog på laboratoriet prøverne, opsamlet i havnen, og prøverne, opsamlet fra »Marian Buczek«s settlingstank, for at ligge så tæt på hinanden, at man turde betegne dem som identiske og med samtidig

Ingen ville begynde at ballaste et fuldt lastet eller næsten fuldt lastet skib, som det var den 12. april.

Det forhold, at forureningen fandt sted den 12. april eller tidligt den 13., bevirker, at M/s »Marian Buczek« ikke kan være kilde til oliespildet.

- - -

Kloaksystemet blev undersøgt af de lokale myndigheder natten mellem 17. og 18., og man fandt olie i én kloak - - -.

Det ovenfor nævnte kloaksystem ligger i niveau med vandet i havnen.

Kloaksystemet blev undersøgt den 23. april af stadsingeniør J. Abildgaard og undertegnede, og vi fandt olie i nævnte kloak og melasse i en anden kloak; da de lokale myndigheder ikke har en tegning/plan over kloaksystemet i dette område, og systemet er gammelt, er det muligt, at vi har overset forbindelser til systemet.

Samtidig blev der udtaget prøver af fabrikken DLG's brændselolie.

Indtil nu har vi ikke fundet nogle klare beviser på kilden til oliespildet, og det kan ikke udelukkes, at oliespildet kan stamme fra kloaksystemet eller andre kilder. - - -«

Af skibets maskinlogbog fremgår vedrørende den 15. april 1984:

»- - -

08.00-12.00 Cirkulation af dieselolie 15-28,18.

Cirkulation af svær brændselolie 14-16 og 17. - - -«

Af samme logbog vedrørende den 17. april 1984 fremgår:

»- - -

12.00-16.00. Udpumpning af spildevand i lastrum nr. IV til tank nr. 2 vask af lastrum i henhold til 1. styrmands ordre - - - 20.00-24.00 Opfyldning af ballasttank nr. 1 og fyldning af ballasttank nr. 2 bagbordsside og styrbordsside ved slusning. - - -«

Der er fremlagt oplysninger om vandstanden i Århus havn, der for dagene den 11.-17. april 1984 viser ikke ubetydelige variationer.

Under denne sag har sagsøgeren, Århus kommune, der gør gældende, at olien i havnebassinet hidrørte fra sagsøgtes skib, påstået sagsøgte tilpligtet at betale principalt 24.506,05 kr., subsidiært et mindre beløb efter rettens skøn, alt med procesrente fra sagens anlæg den 25. september 1986, til betaling sker.

Kravet fremkommer således:

udelukkelse som forureningskilde af prøven fra D.L.G.'s fuel oil til følge. Der er intet grundlag for at antage, at olie undergår ændringer ved kortere - nogle dages - ophold i vand.

Maskintekniker Jan Abildgaard har forklaret, at han på stadsingeniørens kontor i Århus er beskæftiget i miljøsektionen, hvorunder sager om forurening og om drift og vedligeholdelse af kommunens kloaker hører. Den 17. april 1984 kl. ca. 23.00 blev vidnet kaldt til havnen af den vagthavende lods, der ved skibets forhaling havde konstateret olie i vandet mellem »Marian Buczek« og kajlæggeret.

263

Da vidnet kom til stede, bemærkede han en olieplø i vandet og en større olieplet på skibet midtskibs, der aftog ud mod siderne. Vidnet tilkaldte straks Falck, der etablerede flydespærring for at hindre olien i at slippe ud. Vidnet mente at kunne fastslå, at forureningen var stoppet. Pr. båd undersøgte vidnet andre dele af havnen og konstaterede ingen forurening der. Vidnet var herefter, også når henses til strømforholdene,

sikker på, at forureningen enten måtte hidrøre fra »Marian Buczek« eller fra D.L.G., der har et kloakudløb udfør det sted, hvor skibet var placeret. Skibets kaptajn bestred, at skibet havde foretaget udledning. Vidnet undersøgte kloakbrøndene på D.L.G.'s område, og han bemærker i den forbindelse, at kommunen er i besiddelse af fuldt tegningsmateriale over kloakkers og brøndes placering. Han konstaterede, at der var olie i brønden nærmest kajen og med direkte forbindelse til havnebassinets, medens der ikke var olie i de andre brønde. D.L.G.'s olietank på området er indkapslet i beton, og der var intet, der tydede på lækager i den. D.L.G.'s medarbejdere bestred, at man havde været udsat for uheld. Vidnets konklusion var herefter, at forureningen måtte antages at stamme fra skibet; men han besluttede sig til - og medvirkede selv ved - udtagelse af prøver, opsamlet i vandet, fra skibets tanke og fra D.L.G.

Det hænder jævnligt, at der er olieudslip i Århus havn, men der er aldrig konstateret udslip fra D.L.G. Skibe til kulkajen og til Århus Oliefabrik passerer den i sagen omhandlede kaj.

Havarieekspert Jens Kirkegaard Kristensen, der er uddannet som navigatør og har sejlet i en årrække, har vedstået og uddybet den af ham afgivne besigtigelsesrapport. Som det fremgår af denne, undersøgte og pejlede vidnet skibets tanke, og der fandtes ingen lækager og ej heller spor af rengøring efter udslip. Skibets søventiler er placeret agter. Der er ingen grund til at antage, at de har været anvendte under skibets ophold i havnen. Den olie, der er analyseret fra skibets settlingstank (III) er almindeligt anvendt af skibe.

Sagsøgerens advokat har anført, at det må anses for bevist, at det i Århus Havn den 17. april 1984 konstaterede olieudslip hidrører fra »M/S Marian Buczek«. Skibet er ansvarlig herfor på objektive grundlag i medfør af Sølovens § 282, stk. 2, jfr. § 267. Det afgørende bevisdatum er den af Qvist's Laboratorium foretagne undersøgelse, der på grundlag af en metode, der - på linie med fingeraftryk - må betegnes som sikker, konkluderer, at der er identitet mellem olieprøver, udtaget i havnen, og olieprøver fra skibet. Dette resultat støttes af oliens placering umiddelbart ved skibet mellem dette og bolværket. Det må anses for udelukket, at olien kan være drevet til dette sted udefra. I så fald ville der være blevet fundet olie andetsteds i havnen, og der ville tillige have været olieforekomster på bolværket. Det må ligeledes anses for udelukket, at olien hidrører fra D.L.G. Dels fremgår dette af Qvist's Laboratorium's undersøgelse af olieprøver, dels fandtes der kun forekomst af olie i den yderste brønd på D.L.G.'s område, medens der - hvis olie var blevet udledt fra D.L.G. - også ville have været olie i andre brønde. Olieforekomsten i den yderste brønd har den naturlige forklaring, at olien er ledt ind i brønden som følge af Havnens vandstandsforhold.

Der er intet grundlag for reduktion af sagsøgerens krav. At et beskedent - og langtfra dækkende - administrationshonorar er tillagt, må anses for naturligt og rimeligt, og moms er tillagt, da ydelserne er leverede her i landet til Århus kommune.

Sagsøgtes advokat har anført, at det ikke kan anses for bevist, at den i havnebassinets fundne olie hidrører fra »M/S Marian Buczek«, der har bestridt at have udledt olie. Den af Qvist's Laboratorium foretagne undersøgelse udgør intet sikkert bevis. Olien i vandet kan have undergået forandringer i de dage, den må antages at have ligget i vandet, og den kan være kommet fra og være sammenblandet med olie fra forbi-passerende skibe eller fra D.L.G. Hvad særligt angår D.L.G., er der grund til at antage, at olien kan hidrøre herfra. Der blev således ved laboratorieundersøgelsen fundet betydelig lighed mellem forureningsprøven og prøven fra D.L.G., og der forekom olie i en af D.L.G.'s brønde, der kan have stammet fra D.L.G.'s olietank.

Sagsøgerens krav bør i hvert fald nedsættes med det beregnede administrationsgebyr, der må anses for uhjemlet, og med momsbeløbet, da ydelsen, der udgør kravet, er leveret til et udenlandsk skib.

Retten skal udtale:

Således som sagen er oplyst, må det anses for godtgjort, at den olieforurening, der den 17. april 1984 om aftenen blev konstateret i Århus Havn mellem sagsøgtes skib »Marian Buczek« og kajen, kun kan hidrøre fra skibet eller fra Dansk Landbrugs Grovvarerelskab.

Efter de af Qvist's Laboratorium foretagne

264

undersøgelser af olieprøver, der fastslår identitet mellem prøven fra det forurenede vand og en af prøverne fra skibet, må det, da sagens øvrige oplysninger ikke giver rimeligt holdepunkt for at antage, at forureningen kan hidrøre fra D.L.G., anses for sikkert, at »Marian Buczek« har udledt den olie i havnebassinets, som forårsagede den i sagen omhandlede forurening.

Idet der ikke findes grundlag for at rejse kritik størrelsesmæssigt imod det rejste krav, tages sagsøgerens påstand herefter til følge.

I sagsomkostninger til sagsøgeren bør sagsøgte betale 6.000 kr. - -